

Økonomiforum 2024

Dag 1

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

02.12.2024

Program torsdag 28. november

Tidspunkt	Tema/foredragsholder
10:30-10:45	Velkommen v/ NKK og Statsforvalteren
10:45-11:30	HØP/Bærekraftsprosjekt/planstrategi v/Statsforvalteren
11:30-12:30	Lunsj
12:30-13.30	Revisors time v/KomRev Nord
13.30-13.45	Pause
13.45-14.15	Nytt fra GKRS v/ Rune Stifjell
14:15-14:30	Pause
14.30-15.15	Budsjettundersøkelsen - v/ KS - Rune Bye og Sigmund Engdal
15.15-15.30	Pause
15.30-16.15	Modeller v/ KS - Rune Bye og Sigmund Engdal
Ca. 19:00	Middag

Bærekraftige distriktskommuner i Troms og Finnmark

Økonomiforum 2024

Foto: Anders Aasheim

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

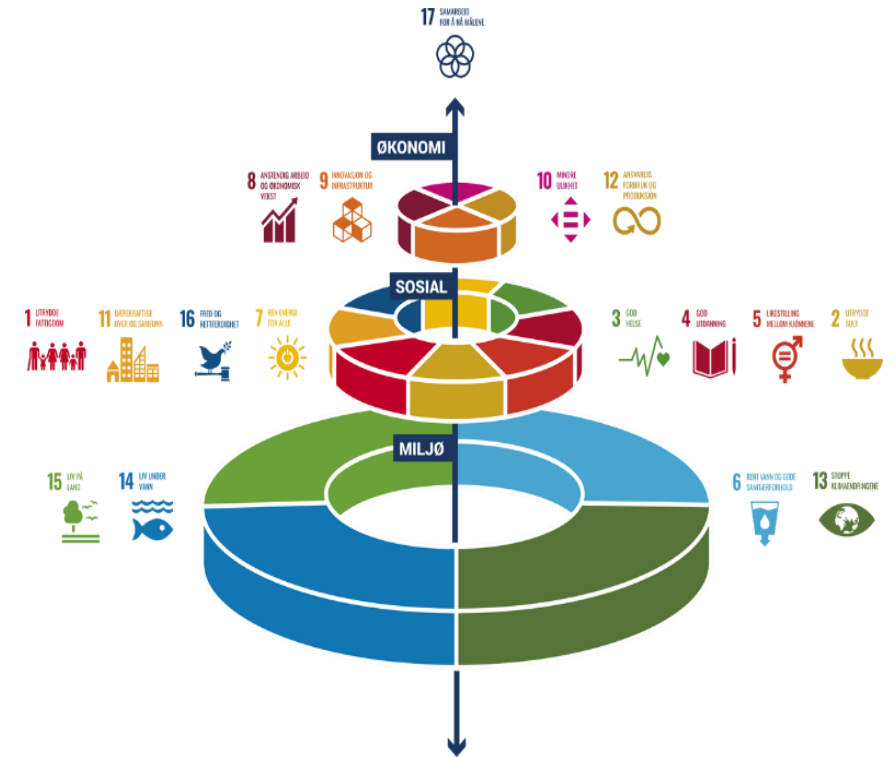
*Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

02.12.2024

Bakgrunn for prosjektet

- Hvem:
 - ✓ Målselv, Dyrøy, Bardu, Balsfjord og Sørreisa
 - ✓ Lebesby, Gamvik, Porsanger og Nordkapp
- Tidsrom: Våren 2023 – utgangen av 2024
- Finansiert av skjønnsmidler fra Statsforvalteren
- BKM – det politiske hovedsporet for å løse vår tids utfordringer. Planlegging er verktøyet
 - ✓ Ingen nasjonal «modell» for hvordan dette bør gjøres
- *Hvordan forstå begrepet bærekraft i kommunesammenheng?*
- Bærekraft handler om å se «helheten». Hvordan få til dette? Kommunene mangler verktøy. *Et hav av målkonflikter*
- Mer informasjon på nettsiden til statsforvalteren i Troms og Finnmark: [Nettside for prosjektet](#)

Hva er økonomisk bærekraft?

- Økonomisk bærekraft handler om å bruke ressursene på en slik måte at dagens økonomiske disposisjoner ikke fratår fremtidige innbyggere og politikere har de samme mulighetene som vi har
- At vi ikke salderer driften i dag ved å utsette investeringer – eller påfører fremtidige generasjoner store (gjelds)byrder som binder opp deres handlingsrom

Det å drive en kommune er som å drive en gård – du har den bare til lån i en generasjon

Hva skal resultatet bli?

Sjekkliste: Hvordan ivareta bærekraft i planlegging

Formål: Råd til hvordan synliggjøre bærekraft i de ulike delene av plansystemet/planprosesser og andre beslutningsprosesser.

Innhold: Dimensjonsinngang med tematiske prinsipper som bør ivaretas/sjekkes ut for hvert plannivå. Rates med poengscore

Prinsippene baserer seg på kommunenes hovedoppgaver og forventninger til planleggingen. Et hjelpemiddel til vurdering av bærekraftskonsekvenser innenfor alle dimensjonene – sikre helheten i beslutningsprosesser

Den røde tråden i plansystemet

Formål: Oppnå bedre sammenheng mellom planer, økonomiplanlegging og virksomhetsplanlegging = helhetlig styring

Innhold: Tips til enkle grep for å oppnå den røde tråden. Bærekraft som en del av målsettinger i overordnede planer, som følges opp

Digital verktøykasse – en guide til bærekraftige distriktskommuner

Sluttrapport

Formål: Oppsummerer funn og anbefalinger fra prosjektet

Innhold: To deler. Del 1 gir informasjon om prosjektet (formål, organisering, metode og funn om utfordringer/barrierer i kommunene). Del 2 gir en innsikt i de ulike verktøyene vi har utviklet. Oversikt over tilgjengelige indikatorer som er relevante for distriktskommunene

Nyttige metoder & maler

Formål: Hjelpemiddel til kommunene. Gjøre prosessene så enkle som mulig

Innhold: Mal for saksframlegg, maler for arbeidsmøter (politisk og administrativt), dilemmatrening som metode, *metode for helhetlige bærekraftsvurderinger*

Hvordan få bærekraft inn i planprosessen og samtidig oppnå den røde tråden?

Bærekraft med fra starten. Integriert del av prosessen

KUNNSKAPS-GRUNNLAGET

En vurdering av hva som er status i kommunen sett opp mot bærekraftsmålene. Vurdere de viktigste utfordringene og mulighetene. Et felles kunnskapsgrunnlag for alle prosesser i kommunene

KOMMUNAL PLANSTRATEGI

Ta stilling til hvilke planer man trenger for å møte de utfordringene og mulighetene kunnskapsgrunnlaget viser, samt vurdere status på gjeldende planer

KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

Prioritere hovedmål, de lange linjene og satsingsområder for valgperioden. I hvilken grad bidrar planen til økologisk, sosial og økonomisk bærekraft? Samordne innsats på tvers av dimensjonene

SEKTORPLANER/DELPLANER

Hver sektor må følge opp samfunnsdelen og konkretisere hvordan mål fra overordnet plan skal følges opp

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN

Årlige tiltak med grunnlag i planverket må inn i forbindelse med prosessen for å utarbeide økonomiplan med handlingsprogram. Hvilke mål og retning arbeidet skal ha og hvilke tiltak som må til, styres gjennom plansystemet, de økonomiske rammene og prioriteringer av de ulike målene og tiltakene.

KOMMUNEPLANENS AREALDEL

VIRKSOMHETSPLANER, GJENNOMFØRING DRIFT

RAPPORTERING (TERTIAL/ÅRSMELDING)

SAKSFREMLEGG

Økonomiske temaer og prinsipper som kommunene bør vurdere

(Kommunen som samfunnsutvikler og organisasjon)

Savner dere noe her?

Økonomisk	Lokal næringsutvikling og verdiskaping	<ul style="list-style-type: none">• Fremme samarbeid mellom næringsliv, utdanningsinstitusjoner og forskningsmiljøer for å stimulere til innovasjon og entreprenørskap.• Tilrettelegge arealer og arenaer til utvikling av næringslivet gjennom et oppdatert planverk.• Bidra til et variert og robust næringsliv.• Ha et spesielt fokus på å ivareta primærnæringer, inkl. reindrift.
	Like muligheter	<ul style="list-style-type: none">• Anvende økonomiske virkemidler med formål å utjevne sosiale forskjeller• Tilrettelegge for økt sysselsetting gjennom styrking av kompetanse og tilrettelagt arbeid• Legge til rette for ulike lavterskeltilbud
	Kommunens økonomiske handlingsevne	<ul style="list-style-type: none">• Helhetlig økonomistyring i tråd med generasjonsprinsippet som sikrer det økonomiske handlingsrommet over tid• Ressursfordeling i tråd med demografisk utvikling og tjenestebehov• Digitalisering av tjenester
	Forbruk/ressursbruk	<ul style="list-style-type: none">• Kommunen skal ha et bevisst ressursbruk og fremme sirkulærøkonomiske prinsipper.• Stimulere til at næringsliv og innbyggere har et bevisst ressursbruk• Kommunen sin rolle som forbruker, innkjøper/offentlige anskaffelser (viktig ift. å redusere klimagassutslipp)• Legge til rette for samlokalisering av tilbud, tjenester eller virksomheter, og /eller samarbeid som fremmer sirkulære løsninger og redusert ressursbruk.

KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

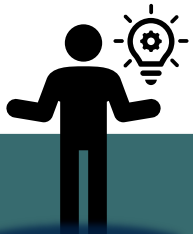
Økologisk	Naturmangfold og økosystemer	<ul style="list-style-type: none"> Inneholder planen målsettinger for å ivareta natur? Arealstrategi: <ul style="list-style-type: none"> Inneholder arealstrategien prinsipper for å regulere utbygging i LNFR, sikre karbonrike arealer og ivareta sammenhengende naturområder?
	Klimatilpasning	<ul style="list-style-type: none"> Inneholder planen tverrgående målsettinger for klimatilpasning? Arealstrategi: <ul style="list-style-type: none"> Inneholder arealstrategien prinsipper for klimatilpasning?
	Natur og kultur	<ul style="list-style-type: none"> Inneholder planen målsettinger for å legge til rette for rekreasjonsmessig bruk av naturen/friluftsliv? Inneholder planen målsettinger for å ivareta samisk kulturutøvelse? Arealstrategi: <ul style="list-style-type: none"> Inneholder arealstrategien målsettinger for å beskytte landskap med kulturell og rekreasjonsmessig verdi?
	Mat og drikkevann	<ul style="list-style-type: none"> Inneholder planen målsettinger for matsikkerhet og ivaretagelse av drikkevannskilder? Arealstrategi: <ul style="list-style-type: none"> Inneholder arealstrategien prinsipper for jordvern og ivaretagelse av reindriftens ressursgrunnlag?
	Utslipp, forurensning og energi	<ul style="list-style-type: none"> Inneholder planen målsettinger for å redusere klimagass utslipp Inneholder planen målsettinger for å fremme energieffektiverende tiltak Inneholder planen målsettinger for å redusere forurensning av luft, jord, vann

Sosial	Bolig	<ul style="list-style-type: none"> Inneholder planen målsettinger for å ivareta boligtilbud for alle innbyggere? Inneholder planen målsettinger for bosettingsmønster? Inneholder planen målsettinger rettet mot boliger for eldre? Inneholder planen målsettinger for kommunale boliger?
	Utdanning og arbeid	<ul style="list-style-type: none"> Inneholder planen målsettinger for å styrke utdanningstilbudet til barn og unge? Inneholder planen målsettinger som legger til rette for ulike former for kompetanseheving for voksne?
	Helse	<ul style="list-style-type: none"> Inneholder planen målsettinger som ...
	Kultur	<ul style="list-style-type: none"> Inneholder planen målsettinger som ...
	Trygge lokalsamfunn	<ul style="list-style-type: none"> Inneholder planen målsettinger som ...
	Medvirkning, inkludering og likestilling	<ul style="list-style-type: none"> Inneholder planen målsettinger for å ivareta medvirkning, inkludering og likestilling?

Økonomisk	Lokal næringsutvikling og verdiskaping	<ul style="list-style-type: none"> Inneholder planen målsettinger som fremmer innovasjon og entreprenørskap gjennom samarbeid mellom næringsaktører og utdanningsinstitusjoner? Inneholder planen målsettinger for å videreutvikle ønsket næring? Inneholder planen målsettinger med fokus på primærnæringer, inkl. reindrift?
	Like muligheter	<ul style="list-style-type: none"> Inneholder planen målsettinger som er rettet mot å utjevne økonomiske forskjeller? Inneholder planen målsettinger for ulike lavterskeltilbud?
	Kommunens økonomiske handlingsevne	<ul style="list-style-type: none"> Inneholder planen målsettinger for ressursfordeling som er i tråd med den demografiske utviklingen?
	Bevisst ressursbruk	<ul style="list-style-type: none"> Inneholder planen målsettinger som ser mulige synergieffekter mellom ulike typer næringer (grønne næringsarealer)?

Hvordan lykkes med bærekraftig samfunnsutvikling i kommuner?

Prioritere planinnsats og oppdatere planverk

Økt grad av samarbeid

Planverk som er politisk og administrativt forankret - felles «kjøreregler»

Helhetlige bærekraftsvurderinger

Komme fra plan til handling

Tenke langsiktighet i alt vi gjør

Overordnede planer oppdateres i takt med valget hvert 4. år for å være politikernes styringsverktøy.

Ikke mer omfattende plansystem enn nødvendig

Mellom politikk og administrasjon

Tverrfaglig samarbeid internt i kommunen mellom sektorer

Økt samarbeid med eksterne aktører

Samfunnsdelens mål og strategier er kjøreregler for sektorenes virksomhet og politiske plan- og/eller enkeltvedtak.

Alle saker skal vurderes i lys av de tre bærekraftsdimensjonene. Dimensjonene er på denne måten et verktøy til helhetlig vurdering av en saks konsekvenser for alle deler av samfunnet.

Mål, strategier og tiltak må følges opp i økonomiplanen gjennom prioritering av ressurser. Tiltak må settes ut i livet gjennom virksomhetsplaner, ev. andre styringsverktøy. Rapportere på måloppnåelse.

En plan eller et enkelttiltak skal kunne stå seg i hundre år fram i tid. Da har man bærekraft.

Forholdet mellom Samfunnsplanlegging og økonomiplanlegg

Linn Carina Utsi, seniorrådgiver kommuneøkonomi,
Justis og kommunalavdelingen

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmarkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

02.12.2024

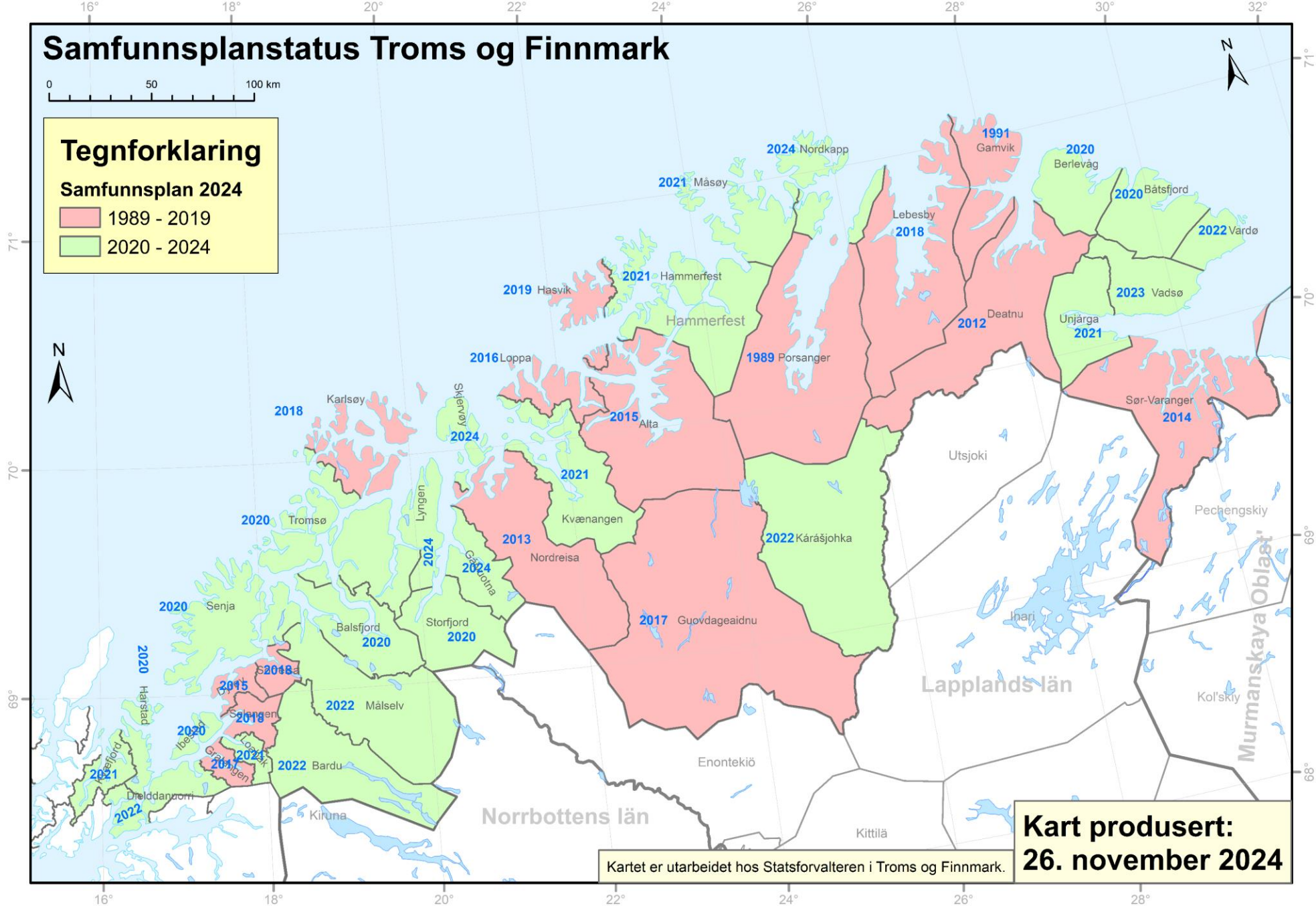
Samfunnsplanstatus Troms og Finnmark

0 50 100 km

Tegnforklaring

Samfunnsplan 2024

- 1989 - 2019
- 2020 - 2024

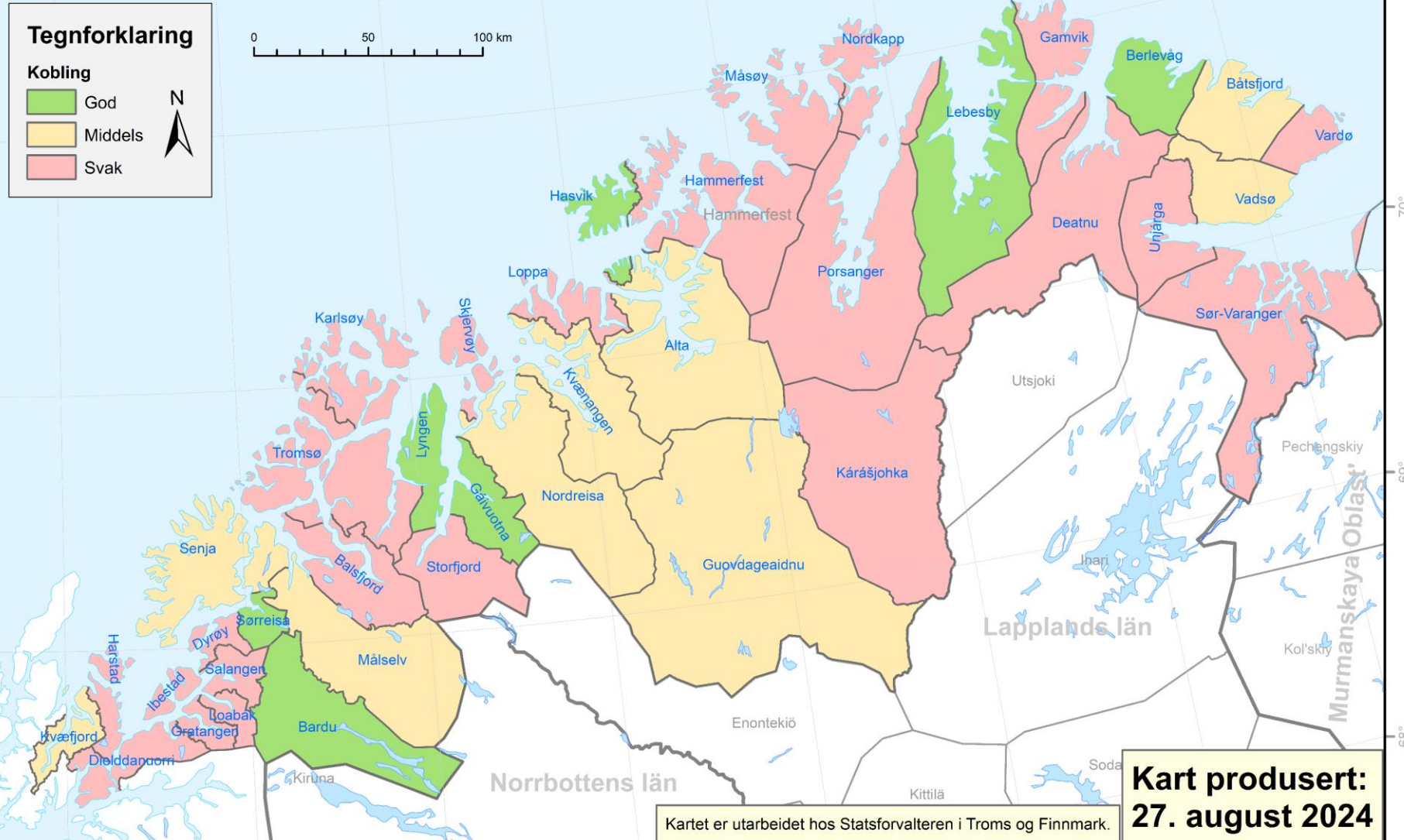

Kart produsert:
26. november 2024

Kartet er utarbeidet hos Statsforvalteren i Troms og Finnmark.

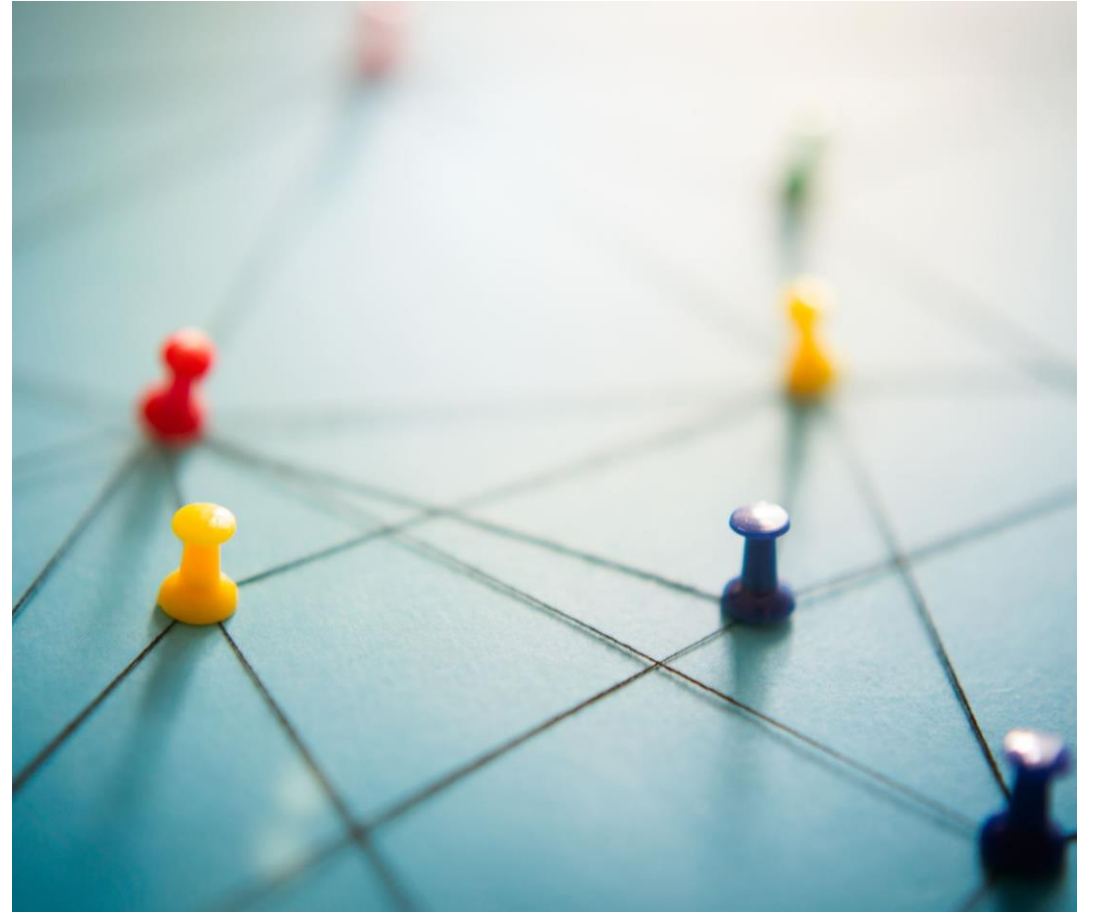

Kobling mellom handlingsplan og økonomiplan, kommuner i Troms og Finnmark

Hvorfor koble samfunnsplanlegging og økonomiplanlegging?

- kommuneplanlegging vs. økonomiske rammer
- drift vs. utvikling
- best mulig drift
- styrt utvikling
- skjerpede krav til kobling i «ny» kommunelov

Hvordan koble kommuneplanens handlingsdel med økonomiplanen?

 Statsforvalteren i Troms og Finnmark
Kommune og Finnmark blir samfunnsplanlagt
Troms og Finnmark samarbeidspartnere

Veiledningsnotat

Veien fram mot en bedre kobling mellom
samfunnsplan og økonomiplan

- Økonomiplan og handlingsdel i et felles dokument (HØP)
- Statsforvalterens veileder:
- [veiledningsnotat](#)

Barn og unge

Strategiene i dette tema knyttes opp mot følgende bærekraftsmål

a: MÅL: Barn og unge skal ha en trygg og god oppvekst			
Slik vil vi ha det (strategi)	Slik gjør vi det i 2024-2027 (tiltak)	År	Øk
Sørreisa skal ha en god helsestasjon, skolehelse- og barnevernstjeneste med oppfølging fra fødsel til voksenliv.	Sørreisa kommune har i tillegg til en godt dimensjonert helsestasjon og skolehelsetjeneste, helsestasjon for ungdom. Sørreisa kommune har fått innvilget støtte fra helsedirektoratet til styrking og utvikling av helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Tilskuddsperioden for utviklingsarbeidet er 2023-2025. Sørreisa kommune inngår fra 1.1.2024 avtale om kjøp av kommunale jordmortjenester fra Senja kommune. Kravet om at jordmor skal tilby heimebesøk til barselkvinner i løpet av første 3 døgn etter hjemreise fra fødestue inngår i ny avtalen. Sørreisa kommune etablerte fra og med 1.oktober 2023 interkommunalt samarbeid med Senja kommune om barnverntjenester. Etablering av en felles interkommunal barneverntjeneste ønsker partene å skape et utviklingsgrunnlag for et godt og robust fagmiljø, og sikre gode, trygge og forutsigbare tjenester for samarbeids kommunene.	2024-2027	D
En felles 1.-10 skole i sentrum skal realiseres.	Selve skolen er ferdigstilt til juli 2023 og skoledriften startet opp i august 2023. Den delen av prosjektet som omhandler opparbeiding av trafikk- og uteområder gjenstår og er planlagt gjennomført i 2024. Prosjektering av disse er i gang.	2024	I

Tiltaksdel etter kommuneplanens hovedtema

1. Barn og unge

Mål, strategier og tiltak	2024	2025	2026	2027	Inv/Drift	Ramme område
1.a	MÅL: Barn og unge skal ha en trygg og god oppvekst					
Nye tiltak:						
Styrket undervisning norsk for fremmedspråklige-økt bosetting	750 000	750 000	750 000	750 000	D	20
Språkassistent – barnehage i fbm bosetting	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	D	20
Grillhytte Brekka barnehage	150 000	0	0	0	D	20
Lavvo Ferdinand barnehage	35 000	0	0	0	D	20
1.b	Mål: Det skal være nulltoleranse for mobbing					
Nye tiltak:						
Deltakelse oppfølgingsordning Deltakelse kompetanseløftet spesialpedagogikk og inkluderende praksis	0	0	0	0	Prosjekt- midler	20
1.c	Mål: Barn og unge skal ha gode fritidstilbud og sosiale møteplasser					
Nye tiltak:						
Idrettshall – renovering av garderobe og universell utforming	15 000 000	5 500 000	0	0	I	20
Tidligere vedtatt:						
Uteområder ny skole					I	20

Tabell 11: Tiltaksdel barn og unge.

Iverksettelse av politikk gjennom den røde tråden

Samfunnsdel
Arealplan
Kommunedelplaner

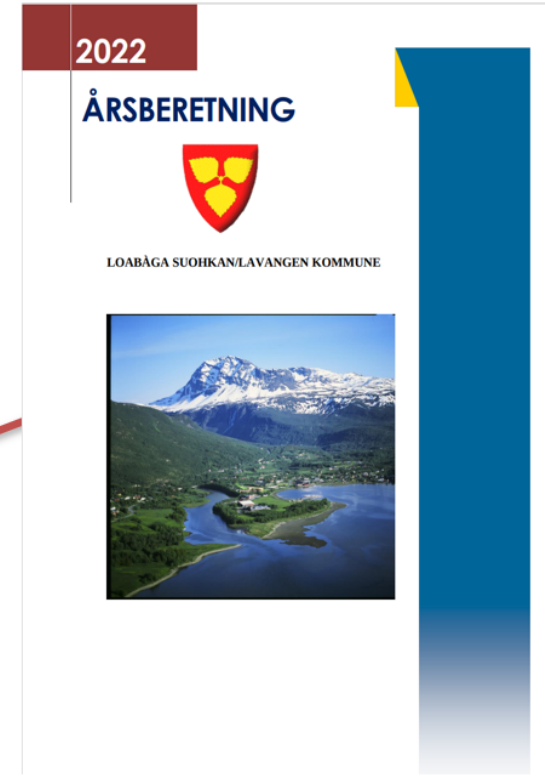

Handlings- og
økonomiplan

Iverksettelse
Økonomi- og virksomhetsstyring

- oppdragsbrev?
- lederavtaler?
- virksomhetsplaner?
- rapportering?
- internkontroll
- annet?

Iverksettelse gjennom
året

Rapportering
(evaluering)

Diskusjonsspørsmål til salen (gruppearbeid)

1

Samordnes arbeidet med langsiktig samfunnsplanlegging og økonomiplanlegging i din kommune?

2

Hva er det dere mener skal til for å få til en god kobling i din kommune?

3

Hva er eventuelt utfordrende med å få til en slik kobling?

4

Drøft hvordan man kan synliggjøre koblingen i selve dokumentene (HØP)

Program torsdag 28. november

Tidspunkt	Tema/foredragsholder
10:30-10:45	Velkommen v/ NKK og Statsforvalteren
10:45-11:30	HØP/Bærekraftsprosjekt/planstrategi v/Statsforvalteren
11:30-12:30	Lunsj
12:30-13.30	Revisors time v/KomRev Nord
13.30-13.45	Pause
13.45-14.15	Nytt fra GKRS v/ Rune Stifjell
14:15-14:30	Pause
14.30-15.15	Budsjettundersøkelsen - v/ KS - Rune Bye og Sigmund Engdal
15.15-15.30	Pause
15.30-16.15	Modeller v/ KS - Rune Bye og Sigmund Engdal
Ca. 19:00	Middag

Økonomiforum 2024

Dag 2

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

02.12.2024

Program fredag 29. november

Tidspunkt	Tema/foredragsholder
09.00-09.05	Velkommen til dag 2
09.05-09.45	Astafjord lønn og regnskap, erfaringer fra samarbeidet
09.45-10.00	Pause
10.00-10.45	Ressurskrevende tjenester v/Revisjon Øst IKS - Morten Alm Birkelid
10.45-11.00	Pause
11.00-11.45	Innlegg v/ Elise Eek Jensen NKK
11.45-12.00	Pause
12.00-13.00	Kommuneoppfølging gjennom 2024 v/Statsforvalteren
13:00	Vi avslutter med lunsj

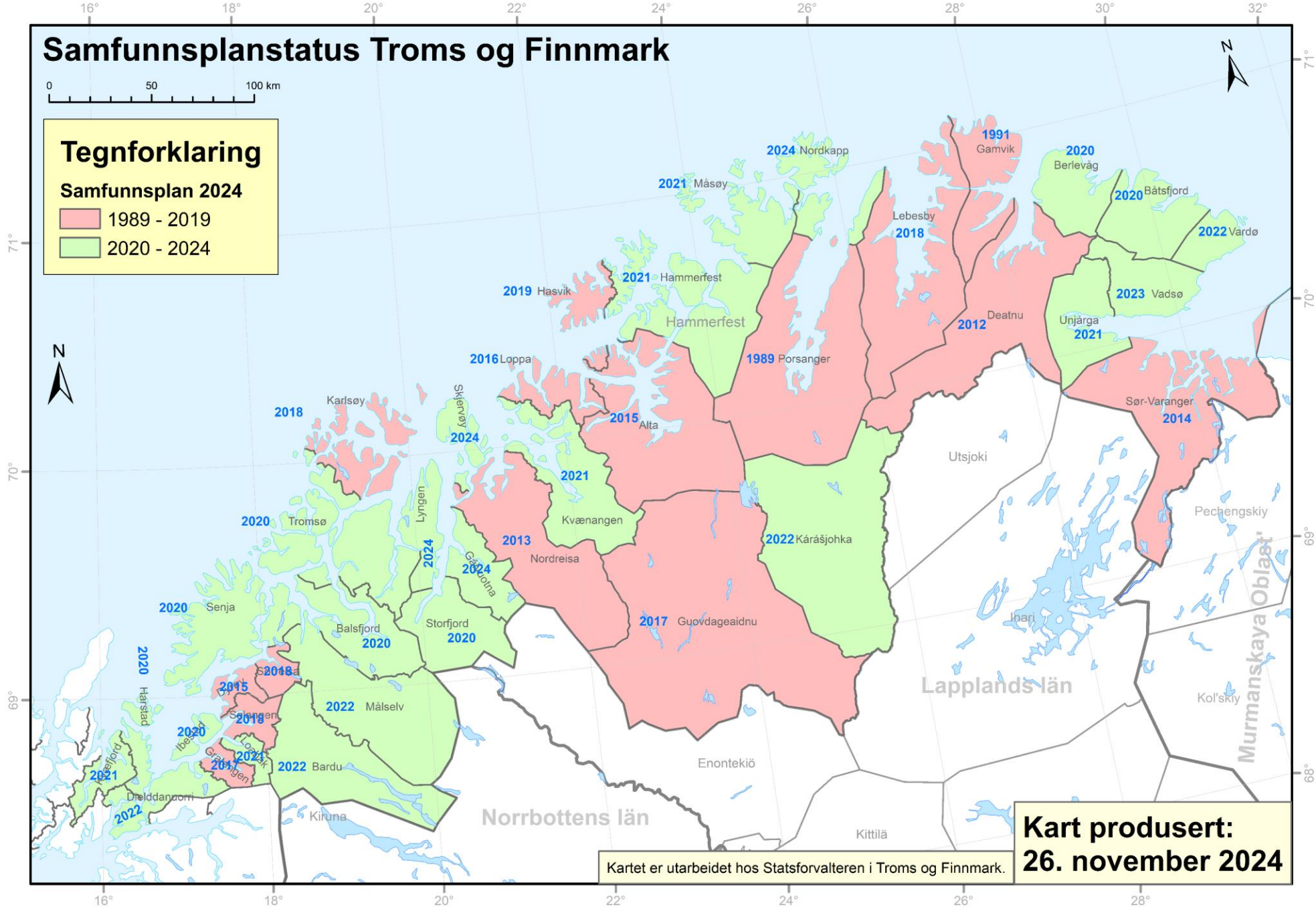
Samfunnsplanstatus Troms og Finnmark

0 50 100 km

Tegnforklaring

Samfunnsplan 2024

- 1989 - 2019
- 2020 - 2024

Kart produsert:
26. november 2024

Kartet er utarbeidet hos Statsforvalteren i Troms og Finnmark.

Oppsummering av diskusjonsspørsmål til salen

1

Samordnes arbeidet med langsiktig samfunnsplanlegging og økonomiplanlegging i din kommune?

2

Hva er det dere mener skal til for å få til en god kobling i din kommune?

3

Hva er eventuelt utfordrende med å få til en slik kobling?

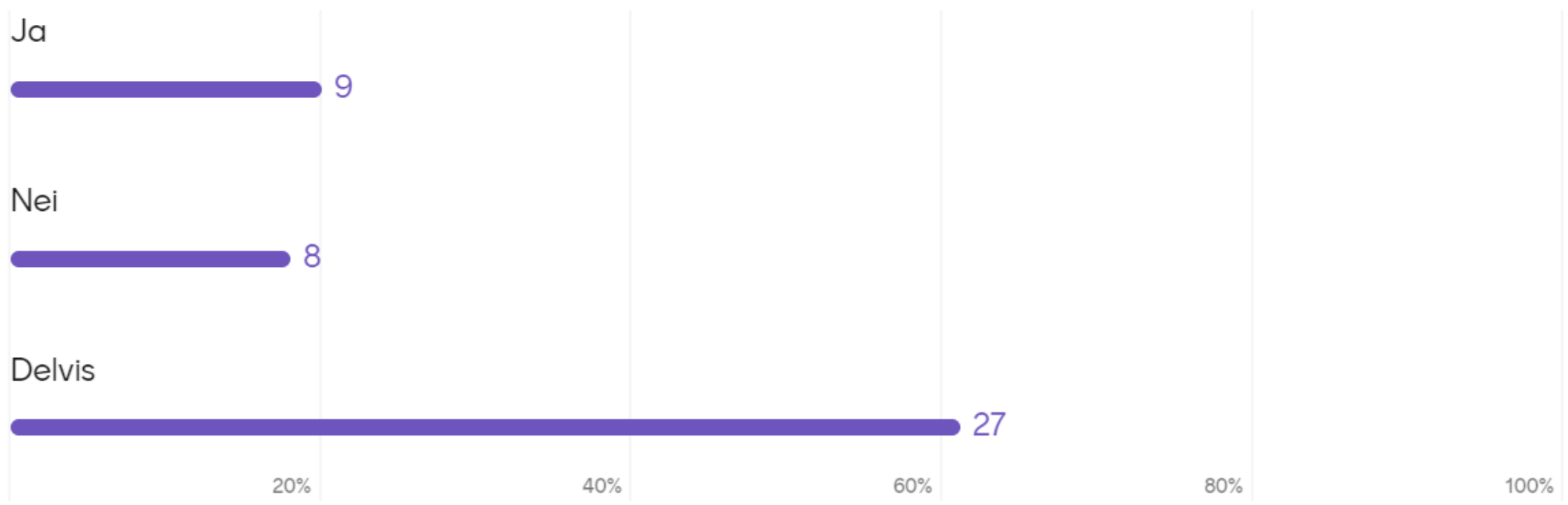
4

Drøft hvordan man kan synliggjøre koblingen i selve dokumentene (HØP)

Samordnes arbeidet med langsiktig samfunnsplanlegging og økonomiplanlegging i din kommune?

44

2

Hva er det dere mener skal til for å få til en god kobling i din kommune?

- Politisk vilje
- Inkludering; medarbeidere, avdelinger og økonomi
- Starte tidligere
- Samarbeid
- Strukturering av prosessene
- Kommunedirektør
- Tid

3

Hva er eventuelt utfordrende med å få til en slik kobling?

- Økonomi
- Tid
- Manglende interesse politisk
- Manglende interesse administrativt
- Manglende involvering
- Ressursmangel, rekrutteringsbehov, kompetanse
- Samhandling, dialog, åpenhet

4

Drøft hvordan man kan synliggjøre koblingen i selve dokumentene (HØP)

- Se til andre: Sørreisa, Lebesby, Bardu
- Tabeller og forklaringer

- Egne kapitler om sammenkoblingen - Modeller og tabeller som integrerer begge - Tilleggsdokument om koblingen

Bardu viste et bra opplegg på samlingen i fjor

Flere tabeller med god oversikt over prioriteringene. Viktig med den røde tråden

Er det en sammenheng mellom kommuner med god økonomi og synliggjøring av kobling mellom planstrategier og handlingsplan?

Ett dokument som kort forklarer den røde tråden mellom planer, økonomi, drift og politikk.

Satsingsområder fra Samfunnsplan kobles mot driftsbudsjett, investeringsbudsjett, ikke økonomiske virkemidler, strukturelle endringer

Ta med beskrivelse av eventuell kobling i omtalen av det enkelte tiltaket

Oppfølging av kommuneøkonomi i 2024

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmarkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

02.12.2024

Utfordrende kommuneøkonomi

Status 2023

- Gjennomsnittlig netto driftsresultat Troms og Finnmark -1,8 %
- Gjennomsnittlig disposisjonsfond for fylkene fra 10 % til 7,6 %
- Gjennomsnitt netto lånegjeld, ca. 20 prosentpoeng over lands gj.snitt
- Arbeidskapitalen/likviditeten redusert i 2023
- 6 kommuner i ROBEK, 4 nye i 2024

Utfordrende kommuneøkonomi

- KS undersøkelse 2024 (før regjeringens ekstrabevilgning)
 - 2. tertial 2024 – 131 av 170 kommuner forventer merforbruk.
 - Situasjonen er noe forbedret etter regjeringens ekstrabevilgning på 5 milliarder kroner

Folketall

- Folketallet går ned i Finnmark og svakt opp i Troms pr 3. kvartal 24
- Troms

Det var ved utgangen av 3. kvartal 2024, 170 186 innbyggere i Troms. Dette er en vekst på 322 innbyggere fra inngangen til kvartalet, eller 0,2 prosent.

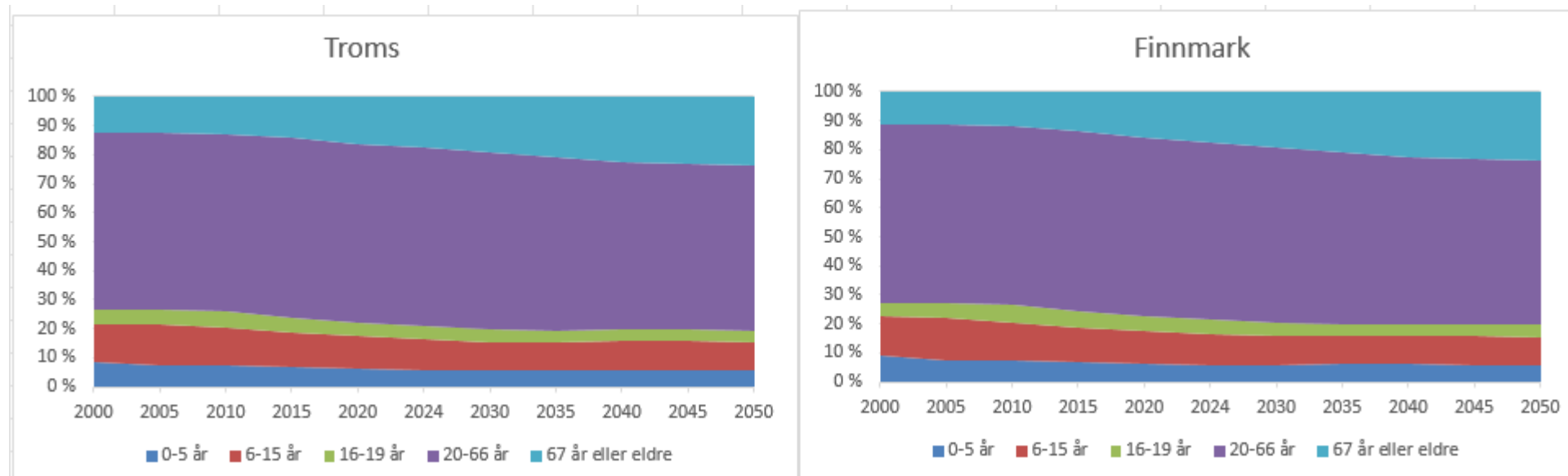
- Finnmark

- Ved utgangen av 3. kvartal 2024 var det 74 837 innbyggere i Finnmark. Dette er en nedgang på 10 innbyggere siste kvartal.

Demografi

- Andel barn, unge og arbeidsføre går ned

Likviditetsproblematikk

- Premieavvik
 - Store premieavvik er inntektsført siden 2002.
 - Amortiseres over først 15 år (03-10), 10 år (11-13) og fra 2014 gjelder 7 år
- Kassekreditt/likviditetslån
 - Stadig flere kommuner må ta opp likviditetslån for å ha kontanter til å betale løpende utgifter

Rapportering og prognoser

- Rapporterer dere og regulerer budsjettene på samme nivå som budsjettene besluttes?
- Vær tydelig! Klart språk. Husk hvem er leseren
- Prognose: tydelig oppsummering av den økonomiske situasjonen og prognose for resten av året. Hva blir resultatet etter at disposisjonsfondet er brukt?
- Cut the crap! Det politikerne trenger å vite er om budsjettene overholdes, hvis ikke – hva det skyldes og hva dere kan gjøre for å bøte på situasjonen (reguleringer eller andre tiltak)

Eksempelkommune X

Hva er status her?

- Tertialrapporten for 2.tertial 2024 viser totale driftsinntekter på kr. 1.049,6 mill., driftsutgifter på kr. 1.010,9 mill. og netto finansutgifter på kr. 136,4 mill. Totalt sett viser rapporten et netto driftsresultat på kr. - 88,6 mill. og et negativ avvik mot budsjett på kr. 28,5 mill.

Eksempelkommune X

Prognose for hele året

- Tertialrapporten og budsjettregulering prognostiserer et regnskapsresultat på linje med 2022 og 2023. Kommunen vil på denne bakgrunn ha et disposisjonsfond pr. 31.12.2024 på omlag kr. 27 millioner. Dette er en helt nødvendig buffer for å kunne ha mulighet å saldere økonomiplan 2025-2028 for å kunne gi forutsigbarhet i tjenestene.

Eksempelkommune xx

Hva er egentlig prognosen her?

Pr august 2024 viser økonomisk oversikt drift et avvik på regnskap mot budsjett på **netto driftsresultat på -1,1 mill. kroner.**

Korrigert netto driftsresultat

Når man hensyntar feilperiodiseringer og manglende utgifter og inntekter blir avviket på netto driftsresultat pr. august kr. +1,1 mill. Korrigeringen er en prognose vi har kommet fram til ved analyser av inntekter og utgifter. Med forbehold i at det er en del usikkerhet i tallene.

Til tross for denne positive tendensen ser vi totalt sett at det er en underbudsjettering på kr. 12,67 mill. i 2024. Det betyr at det fremdeles er nødvendig å holde et sterkt fokus på kostnadsreducerende tiltak resten av året slik at vi skal klare å dekke inn underbudsjetteringene.

Rammestruktur

- Gjenspeiler denne faktisk lederstruktur i kommunen?
 - Hvordan følge opp rammene hvis ingen er ansvarlig??

Eksempelkommune XX

Sektor	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027
Fellesutgifter	1 157 057	4 805 212	4 136 524	5 122 693	6 285 039	6 285 039
Administrasjon	11 718 879	7 902 174	8 167 528	8 167 528	8 167 528	8 167 528
Undervisning	15 511 642	16 569 342	19 435 405	19 256 305	19 256 305	19 256 305
Barnehager	6 526 760	7 308 143	8 462 416	8 541 516	8 541 516	8 541 516
Sosial og barnevern	8 194 917	7 947 254	7 178 073	7 178 073	7 178 073	7 178 073
Helse	54 594 003	45 089 128	44 454 591	43 950 964	43 954 591	43 954 591
Kultur	656 848	2 049 908	1 578 535	1 578 535	1 578 535	1 578 535
Teknisk	3 104 573	1 190 621	2 902 737	3 383 931	3 526 544	3 526 544
Kommunale bygg	6 577 196	7 112 353	7 409 277	7 238 311	7 238 311	7 238 311
Tilskuddsformidling	4 981 345	2 916 522	2 597 108	2 597 108	2 597 108	2 597 108
Prosjekt	549 095	70 522	70 522	70 522	70 522	70 522
Finansforvaltning	1 138	2 481 381	2 981 381	2 981 381	2 981 381	2 981 381
Sum	113 573 453	105 442 560	109 374 097	110 066 867	111 375 453	111 375 453

Ansvar	Ansvar(T)	Konto	Konto(T)	Opprinnelig Bud 2024	Budreg	Nytt budsjett
1000	Kommunestyre og Formannskap	11209	Andre driftsutgifter	10 000	70 000	80 000
2000	Lederteamet	14700	Overføringer til andre (private)	0	750 000	750 000
3105	Flyktninger	18100	Andre statlige overføringer	-600 000	-4 440 000	-5 040 000
3105	Flyktninger	10891	Introduksjonsstønad	0	1 824 474	1 824 474
3309	Midt-Finnmark Barnevernstjeneste	14500	Overføring til kommuner	3 269 412	1 067 938	4 337 350
3435	Miljøtjenesten	17000	Refusjon fra staten	-900 000	900 000	0
3435	Miljøtjenesten	17005	Statstilskudd ressurskrevende brukere	-4 958 000	-500 000	-5 458 000
3440	Legekontoret	14500	Overføring til kommuner	5 898 347	400 000	6 298 347
4100	Teknisk administrasjon	16200	Salgsinntekter	-500 000	200 000	-300 000
4300	Brannordning	10100	Fastlønn	546 277	120 700	666 977
4300	Brannordning	10105	Faste tillegg	91 110	85 414	176 524
4300	Brannordning	10106	Fast vaktgodtgjørelse	515 760	250 534	766 294
4300	Brannordning	11305	Sambandsleie	113 646	29 862	143 508
4300	Brannordning	11500	Opplæring, kurs	5 302	105 000	110 302
4300	Brannordning	11600	Utgifter og godtgjørelser for reiser, diett, bil m.v	10 997	62 251	73 248
4300	Brannordning	11951	Lisenser	41 701	11 156	52 857
46##	Fordeles proporsjonalt	11801	Strøm	1 498 052	500 000	1 998 052
5002	Tilskudd Kirkelig Fellesråd	14703	Overført kirkelig fellesråd	1 220 000	280 000	1 500 000
7001	Eiendomsskatt	13707	Kjøp av tjenester	0	539 701	539 701
7001	Eiendomsskatt	18740	Eiendomsskatt næringseiendom	0	-450 000	-450 000
7001	Eiendomsskatt	18750	Eiendomsskatt boliger og fritidsboliger	-500 000	-450 000	-950 000
7010	Rammetilskudd	18000	Rammetilskudd	-85 550 000	-583 839	-86 133 839
7020	Renter på lån	15000	Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	6 796 625	686 445	7 483 070
7030	Avdrag på lån	15100	Avdragsutgifter	8 530 290	71 140	8 601 430
7060	Over/underskuddsinndekning	15300	Dekning av tidl. års regnskapsmessige merforbruk	1 530 776	-1 530 776	0
				SUM	0	

Balansekrav/ufordelte innsparinger

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

02.12.2024

Balansekravet - ufordelte innsparinger i årsbudsjett og økonomiplan

Brev fra KDD 7. november 2024

Kjernen i et ufordelt innsparingskrav er at kommunestyret eller fylkestinget vedtar at kommunens eller fylkeskommunens utgifter skal reduseres, men uten at kommunestyret eller fylkestinget tar stilling til hvilke budsjettområder/bevilgninger som skal belastes med og ha ansvaret for utgiftsreduksjonene.

Balansekrav og ufordelte innsparinger

Innebærer at:

- Kommunestyret ikke ivaretar plikten om å foreta prioriteringer
- De ulike budsjettområdene ikke har tilstrekkelig finansiering
 - Kravet om budsjettbalanse er dermed heller ikke ivaretatt

Konsekvens:

- Grunnlag for innmelding i ROBEK jf. Kommuneloven § 28-1 første ledd

Gjelder også:

- Dersom innsparingskravet er fordelt midlertidig på budsjettområde
- Om B/ØP kunne blitt saldert med økt bruk av fond eller lavere avsetning til fond/investering

Eksempel 2 – ufordelte innsparinger

Utdrag fra KS vedtak - omstillingsprosess:

Som en del av omstillingsarbeidet skal det i løpet av første halvår identifiseres og effektueres en reduksjon av ytterligere 25 årsverk

Endelig plan for ny administrativ organisering skal til politisk behandling senest 2. mai 2024. Nedtaket av årsverk, generelle driftsreduksjon og nye mulige strukturtiltak skal ha økonomisk effekt på minst 20 mkr i 2024, og 40 mkr påfølgende år.

Eksempel 2- fortsetter

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd:

Beløp i 1000

	2024			2025			2026			2027		
	Innstilling	Mitt forslag	Endring	Innstilling	Mitt forslag	Endring	Innstilling	Mitt forslag	Endring	Innstilling	Mitt forslag	Endring
Sentraladministrasjon	172 366	152 696	-19 670	169 128	130 108	-39 020	176 566	137 546	-39 020	176 716	137 696	-39 020
Oppvekst og kultur	450 150	452 865	2 715	436 049	441 642	5 593	436 361	441 954	5 593	436 361	439 854	3 493
Helse og omsorg	353 585	357 785	4 200	346 255	352 155	5 900	346 255	353 155	6 900	346 255	353 155	6 900
Teknisk, drift og eiendom	134 296	133 126	-1 170	142 828	139 798	-3 030	142 878	139 848	-3 030	144 400	141 370	-3 030

Eksempel ufordelte innsparinger fra KDD

Bevilgningsoversikt § 5-4 første ledd

Eksempler på ufordelte innsparinger

	Utgangspunkt	Eksempler		
		(1)	(2)	(3)
Bevilgningsoversikt § 5-4 første ledd (1A)				
Rammetilskudd og andre frie/generelle inntekter	250	250	250	250
Sum (netto) bevilgninger til budsjettområdene (fra 1B)	215	215	205	205
Avdrag og renteutgifter	25	25	25	25
Renteinntekter	5	5	5	5
Innsparing/effektivisering/omstilling (= «ufordelt innsparingskrav»)		10		
Netto driftsresultat	15	25	25	25
Avsetninger til fond og inndekning av tidligere merforbruk	20	20	20	20
Bruk av fond	5	5	5	5
Overføring til investering	10	10	10	10
Merforbruk (fremført til inndekning i senere år)	10	0	0	0

Bevilgningsoversikt § 5-4 andre ledd

Bevilgningsoversikt § 5-4 andre ledd (1B)				
<i>Budsjettansvarsområde:</i>				
1. Sum netto bevilgning til oppvekst	80	80	80	80
Utgifter	100	100	100	100
Brukerbetalinger	20	20	20	20
2. Sum netto bevilgning til helse og omsorg	110	110	110	110
Utgifter	150	150	150	150
Øremerkete tilskudd	40	40	40	40
3. Sum netto bevilgning fellesutgifter	25	25	25	15
Utgifter	30	30	30	30
Diverse inntekter	5	5	5	5
Innsparing/effektivisering/omstilling (= «ufordelt innsparingskrav»)				10
4. Innsparing/effektivisering/omstilling (= «ufordelt innsparingskrav»)			10	
Sum (netto) bevilgninger til budsjettområdene (til 1A)	215	215	205	205

Sjekkliste fra departementet

Hjelpeverktøy for å unngå å vedta ufordelte innsparinger:

Nummer	Sjekkpunkt	Ja/nei
1	Kommunestyret eller fylkestinget har selv vedtatt hvordan innsparinger skal fordeles mellom budsjettområdene/ bevilningene i årsbudsjettet og/eller økonomiplanen.	
2	Kommunestyret eller fylkestinget har ikke delegert til et underordnet organ eller administrasjonen å fordele innsparingskravene mellom budsjettområdene/ bevilningene .	
3	Kommunestyret eller fylkestinget har tatt stilling til hvilke budsjettområder/bevilgninger som skal belastes med og ha ansvaret for utgiftsreduksjonen.	
4	Årsbudsjettet og/eller økonomiplanen er ikke satt opp med et innsparingskrav i form av en (teknisk) inntektspost eller en (teknisk) post for reduserte utgifter/bevilgninger.	
5	Prioriteringsplikten er ivaretatt. Alle innsparingskrav er fordelt på de enkelte budsjettområdene etter kommunestyrets eller fylkestingets prioritering.	
6	Det er ikke lagt inn en midlertidig innsparing på ett budsjettområde som kommunestyret eller fylkestinget på et senere tidspunkt må ta stilling til fordelingen av.	
7	Kommunestyret eller fylkestinget har eventuelt fattet «verbalvedtak» som er klare nok til at fordelingen av innsparinger kan tallfestes og fordeles på budsjettområder.	

Svarer man **nei** på ett eller flere spørsmål, tilsier det at kommunestyret vedtar ufordelte innsparinger

Lovlighetskontroll – realismekravet

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

02.12.2024

Realismekravet

- *Årsbudsjettet skal gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter og forventede utgifter i kalenderåret. Videre skal prioriteringer i året og de målsettinger og premisser forslag eller vedtak bygger på, komme klart og oversiktlig til uttrykk i dokumentet.*
 - *Forutsetningene for vesentlige inntekts- og utgiftsposter må forklares*
- Utgifter og inntekter budsjettet bygger på, skal være ført opp ut fra hva som kan påregnes. Ved utforming av anslag bør et forsiktighetsprinsipp legges til grunn.
 - *F. eks. inntekter fra grønt hefte og havbruksfond*
- *Det er av stor betydning at det er sammenheng mellom de forutsetninger som ligger til grunn mellom inntekter og utgifter.*
 - *F.eks. kraftinntekter og strømutfgifter*
 - *F.eks. inntekter fra grønt hefte og lønns og prisvekst som ligger til grunn*

Lovlighetskontroll - realisme kravet

«Kommunen har budsjettert med utgiftsreduksjon på 4,6 mill. kr. i 2024 med begrunnelse i interkommunalt samarbeid, innkjøpsavtaler og privatisering av tjenester. Når det gjelder interkommunalt samarbeid er det ikke vist til at det er inngått noen nye avtaler om samarbeid med andre kommuner. Interkommunalt samarbeid er i første rekke et tiltak for å bedre kvaliteten på tjenestene, gjennom et større fagmiljø, felles systemer osv. Interkommunalt samarbeid vil på sikt kunne gi utgiftsreduksjon for kommunen.»

Lovlighetskontroll – realismekravet - fortsettelse

«Statsforvalteren legger til grunn at kommunen kan redusere sine utgifter gjennom felles innkjøpsavtaler i samarbeid med andre kommuner, men neppe i 2024. Dersom kommunale tjenester skal privatiseres, medfører dette også prosesser som gjør at innsparinger som følge av dette neppe kan oppnås i 2024. Basert på kommunestyrets begrunnelse for hvordan utgiftsreduksjonen på 4,6 mill. kr. skal realiseres i 2024, fremstår denne, slik Statsforvalteren vurderer det, som urealistisk.»

OBS – bruk av disp.fond

Økonomisk oversikt drift - § 5-6	Regnskap 2022	Revidert budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027
Rammetilskudd	-698 845 220	-751 689 000	-789 849 000	-793 226 800	-796 260 800	-796 260 800
Inntekts- og formuesskatt	-494 506 543	-455 796 000	-491 482 000	-493 511 000	-495 029 000	-496 542 000
Eiendomsskatt	-31 381 602	-40 275 723	-43 250 723	-43 250 723	-43 250 723	-43 250 723
Andre skatteinntekter	-625 454	-300 000	-300 000	-300 000	-300 000	-300 000
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-169 927 468	-127 681 417	-154 915 834	-157 669 734	-145 669 734	-127 469 734
Overføringer og tilskudd fra andre	-286 087 033	-209 045 915	-219 973 483	-219 435 983	-219 410 983	-219 385 983
Brukerbetalinger	-70 303 050	-67 053 603	-68 445 159	-69 597 412	-70 784 234	-72 006 658
Salgs- og leieinntekter	-160 192 517	-161 141 805	-170 590 626	-174 863 220	-177 686 716	-179 863 153
SUM DRIFTSINTEKTER	-1 911 868 887	-1 812 983 463	-1 938 806 825	-1 951 854 872	-1 948 392 190	-1 935 079 051
Lønnsutgifter	973 131 408	1 008 443 510	1 074 320 533	1 062 351 533	1 051 484 533	1 049 984 533
Sosiale utgifter	157 420 687	180 554 657	204 901 199	204 845 693	204 845 693	204 845 693
Kjøp av varer og tjenester	465 533 410	447 845 955	456 091 953	455 399 223	455 299 223	455 199 223
Overføringer og tilskudd til andre	116 354 286	109 582 360	109 036 367	101 398 867	99 793 867	99 768 867
Avskrivninger	96 574 695	81 940 390	81 940 390	81 940 390	81 940 390	81 940 390
SUM DRIFTSUTGIFTER	1 809 014 486	1 828 366 872	1 926 290 442	1 905 935 706	1 893 363 706	1 891 738 706
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	-102 854 401	15 383 409	-12 516 383	-45 919 166	-55 028 484	-43 340 345
Renteinntekter	-13 989 210	-6 764 500	-32 114 500	-32 114 500	-32 114 500	-32 114 500
Utbytter	-30 422	0	0	0	0	0
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	2 691	0	0	0	0	0
Renteutgifter	42 745 391	80 006 605	112 506 605	119 306 605	118 506 605	122 506 605
Avdrag på lån	76 038 759	68 889 668	72 389 668	85 189 668	101 189 668	104 589 668
NETTO FINANSUTGIFTER	104 767 209	142 131 773	152 781 773	172 381 773	187 581 773	194 981 773
Motpost avskrivninger	-96 574 697	-81 940 390	-81 940 390	-81 940 390	-81 940 390	-81 940 390
NETTO DRIFTSRESULTAT	-94 661 889	75 574 792	58 325 000	44 522 217	50 612 899	69 701 038
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	206 584	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	11 064 582	102 000	102 000	102 000	102 000	102 000
Bruk av bundne driftsfond	-19 554 184	-2 537 000	-2 327 000	-1 177 000	-1 910 000	-1 910 000
Avsetninger til disposisjonsfond	102 944 907	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	-73 139 792	-56 100 000	-43 447 217	-48 804 899	-67 893 038
Bruk av tidligere års mindreforbruk	0	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
SUM DISPONERINGER ELLER DEKNING AV NETTO DRIFTSRESULTAT	94 661 889	-75 574 792	-58 325 000	-44 522 217	-50 612 899	-69 701 038
FREMFOØRT TIL INNDEKNING I SENERE ÅR	0	0	0	0	0	0

Kan vurdere lovlighetskontroll etter eget tiltak

Bruk av disp.fond i planperioden: 216 mill. kr

OBS – udekket beløp investering

Kan vurdere
lovlighetskontroll
etter eget tiltak

Bevilgningsoversikt investering jr. 5-5 første ledd	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027
Investeringer i varige driftsmidler	34 237 267	19 379 750	30 752 500	31 620 000	2 215 000	2 346 700
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	962 083	900 000	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0
SUM INVESTERINGSUTGIFTER	35 199 350	20 279 750	30 752 500	31 620 000	2 215 000	2 346 700
Kompensasjon for merverdiavgift	-6 454 954	-2 819 750	-1 637 500	-4 750 000	0	0
Tilskudd fra andre	-5 500 000	0	-1 400 000	-1 400 000	-1 400 000	-1 400 000
Salg av varige driftsmidler	-3 623 818	-1 780 000	0	0	0	0
Bruk av lån	-19 620 577	-16 530 000	-26 700 000	-24 700 000	-200 000	-200 000
SUM INVESTERINGSINTEKTER	-35 199 349	-21 129 750	-29 737 500	-30 850 000	-1 600 000	-1 600 000
Videreutlån	19 175 000	8 000 000	0	0	0	0
Bruk av lån til videreutlån	-19 175 000	-8 000 000	0	0	0	0
Avdrag på lån til videreutlån	1 974 223	2 400 000	0	0	0	0
Mottatte avdrag på videreutlån	-1 806 246	-1 600 000	0	0	0	0
NETTO UTGIFTER VIDEREUTLÅN	167 977	800 000	0	0	0	0
Avsetninger til bundne investeringsfond	1 806 246	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	-1 974 223	-800 000	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	850 000	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-167 977	50 000	0	0	0	0
Fremført til inndekning i senere år udekket beløp	1	0	1 015 000	770 000	615 000	746 700

Tildeling av skjønnsmidler 2024

Kommune	Basisskjønn	Prosjektskjønn	Tildeling utgiftskrevende forhold	Tildeling krise/ uforutsette hendelser	ROBEK/økonomisk ubalanse	Prosjektskjønn høsten - brev kommer	Restmidler - brev kommer	Samlet tildeling til kommunen
Tromsø	1 100 000	380 000	6 000 000	1 500 000				8 980 000
Harstad - Hárstták	-	-	3 500 000			4 000 000		7 500 000
Kvæfjord	-	-						-
Tjeldsund	750 000	-						750 000
Ibestad	320 000	600 000						920 000
Gratangen	-	-						-
Lavangen	180 000	-						180 000
Bardu	1 110 000	-	2 000 000					3 110 000
Salangen	950 000	-	2 000 000	500 000				3 450 000
Målselv	830 000	-	1 000 000			1 000 000		2 830 000
Sørreisa	500 000	-						500 000
Dyrøy	1 050 000	450 000	1 500 000	-				3 000 000
Senja	1 720 000	232 500	1 500 000					3 452 500
Balsfjord	1 090 000	-	3 000 000	500 000				4 590 000
Karlsøy	-	-	300 000				350 000	650 000
Lyngen	1 700 000	1 400 000	2 000 000					5 100 000
Storfjord - Omasvuotna - Omasvuono	590 000	-	1 500 000	500 000				2 590 000
Gáivuotna - Kåfjord - Kaivuono	1 480 000	-	3 000 000		150 000		300 000	4 930 000
Skjervøy	-	-						-
Nordreisa - Ráisa - Raisi	670 000	-	2 000 000	400 000		2 000 000		5 070 000
Kvænangen	-	1 000 000	1 500 000					2 500 000
Alta	1 230 000	1 700 000	2 600 000	400 000			705 000	6 635 000
Hammerfest - Hámmerfeasta	1 970 000	-	2 000 000		150 000			4 120 000
Sør-Varanger	1 220 000	900 000	4 000 000				5 000	6 125 000
Vadsø	850 000	450 000	2 000 000					3 300 000
Kárásjohka - Karasjok	1 030 000	-	1 500 000				5 000	2 535 000
Guovdageaidnu - Kautokeino	-	-	1 000 000	500 000			5 000	1 505 000
Loppa	-	-					5 000	5 000
Hasvik	-	-					5 000	5 000
Måsøy	-	-					5 000	5 000
Nordkapp	140 000	-					5 000	145 000
Porsanger - Porsángu - Porsanki	1 610 000	-	2 000 000	5 000 000		1 000 000	5 000	9 615 000
Lebesby	-	-					5 000	5 000
Gamvik	1 240 000	-						1 240 000
Deatnu - Tana	1 580 000	1 000 000	1 500 000			1 000 000	5 000	5 085 000
Bertevåg	170 000	-	1 000 000				5 000	1 175 000
Båtsfjord	1 240 000	700 000	2 000 000				5 000	3 945 000
Vardø	-	-					5 000	5 000
Nesseby	130 000	-					5 000	135 000

Ikke budsjetter med skjønnsmidler utover basisskjønn som fordeles i grønt hefte

Viktige frister fremover

- Budsjett/ØP skal vedtas innen 31. desember
 - Sendes til Statsforvalteren snarest mulig etter vedtak, men ikke senere enn 30 dager etter vedtakstidspunktet.
- Prosjektskjønn – søknadsfrist 15. februar
- KOSTRA-rapportering
 - Ressursbruk og tjenester 15. februar
 - Regnskapstall 22. februar
- Utgiftskrevende forhold – søknadsfrist 1. juni
- Årsregnskap og årsberetning skal vedtas innen 30. juni
- Kriseskjønn - søknadsfrist 1. september

Huskeliste oversendelse budsjett/ØP

Gjelder for kommunekassa og kommunale foretak

- KS vedtak og saksfremlegg
- FSK behandling
- Budsjettdokument med vedlegg
- Obligatoriske oversikter
 - § 5-4 første og andre ledd
 - § 5-5 første og andre ledd
 - § 5-6
 - § 5-7

Takk for to fine dager og god tur hjem 😊

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

[Facebook](#) statsforvalterentromsogfinnmark
[X](#) Statsforvalt_TF
[Nettside](#) statsforvalteren.no/troms-finnmark